

BOKRECENSION | VEMS ISLAM

Lysande analys av Fazlhashemi

”Bygg upp en insiktsfull kunskap om islam!”

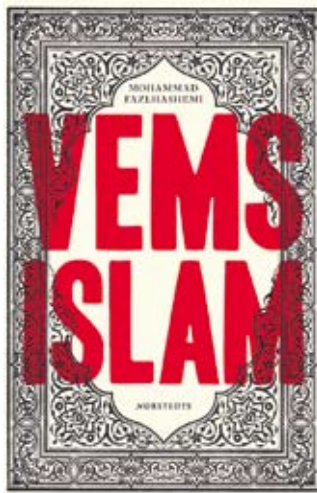
SAK gjorde en uppmärksammas pionjärinsats redan 1989 för att motarbeta förenklingar och fördomar mot islam med att arrangera konferensen *Islams mångfald* och publicera boken med samma namn. 2006 arrangerades en annan konferens, med delvis samma syfte, *Militancy in Islamism and its Relevance for Afghanistan*. När SAK nu säljer Mohammed Fazlhashemis bok *Vems islam*, med undertiteln *De kontrastriska muslimerna* (Norstedts, 2008) fullföljs en väl förankrad linje inom SAK.

TEXT: BENGT KRISTIANSSON

Sedan islam grundades har det funnits en uppsjö av olika förhållnings-sätt till religionen hos muslimska auktoriteter. Tolkningstraditioner spänner från rationell kritisk och prövande hållning till bokstavstro-gen, dogmatiskt och extremistiskt uttolkning av trons vägledande roll. Dagens islam rymmer stor bredd och variationsrikedom. I västvärlden har starka tendenser att beskriva islam som ett monolitiskt block bidragit till förenkling och demonisering av islam. Utvecklingen har tyvärr gått i en riktning som just SAK velat förhindra med de nämnda konferenserna och bokutgivningen.

Pedagogiskt och läsvänligt

Mohammad Fazlhashemi har uppmärksammat denna utveckling och gör en lysande insats för att sprida kunskap och information om hur olika idéströmningar ser ut inom islam. Han reder ut den islamska idétraditionens mångfald och rike-

Boken *Vems islam* utkom 2008.

dom, förklarar på ett pedagogiskt och läsvänligt sätt dess historia och förankring i de olika samhälleliga utgångspunkterna. Han visar elegant och övertygande hur långt islam är från en monolitisk religion.

Genusjihad

Kapitlet Genusjihad är kanske inte bara det fyndigast namngivna kapitlet, men en mycket intressant och pedagogisk genomgång av feministisk islamisk idéutveckling, från profetens tid till nutid. Fazlhashemi beskriver den samtida interna muslimska debatten om kvinnans ställning i islam. Han belyser frågan bortom det vanliga ”för och emot”-perspektivet och väcker intresse för den linje som företräder kritik mot det manliga tolkningsföreträdet och de patriarkala sociala strukturernas påverkan på tidig islam, snarare än islam i sig. Denna linjes förespråkare har mött kompakt motstånd från två diametralt motsatta grupper. Den ena är den ▶

► traditionellt konservativa eller radikalislamistiska gruppen (som inkluderar talibaner) och den andra är de sekulära, ofta västerländska tänkarna som ser feminism och islam som två väsensskilda företeelser och som gärna utpekar islam som orsaken till alla orättvisor som drabbat kvinnor i muslimska länder. Fazlhashemi för in läsaren i de muslimska feministernas bruk av *ijtihad*-principen, som gör det möjligt för dem att göra en självständig, rationell analys eller tolkning av Koranen och profetens tradition för att komma fram till nya regler inom den islamska rätten. Koranens hyllning av det mänskliga förnuftet, rationella perspektiv, rättvisepatos och positiva grundsyn på jämställdhet är viktiga utgångspunkter.

Läsaren får stifta bekantskap med en rad framstående forskare och tänkare såsom Fatima Mernissi, Rif-fat Hassan, Amina Wadud (kvinnlilig imam och ”mamma” till begreppet genusjihad) och får en matnyttig och effektivt formulerad genomgång av de metoder som den inommuslimska feministrörelsen arbetar med i syfte att förbättra kvinnans ställning i den muslimska världen.

Islam och demokrati

I ett annat kapitel diskuteras på samma berikande sätt islams förhållande till moderna begrepp som demokrati, rättvisa och mänskliga rättigheter och Fazlhashemi skildrar skickligt idéströmningarna inom islam och hur dessa begrepp relaterar till olika förmoderna företeelser som exempelvis *shura* och resonerar runt möjligheterna till nytolkning och reformering av *sharia*-lagarna. Föredömligt översiktligt och enkelt återspeglar Fazlhashemi också olika lägers mening i frågan om hur Koranen ska uppfattas – som Guds eviga och oföränderliga ord, eller en text som påverkats av de förhållanden som rådde vid textens tillkomst.

Det är glädjande att läsa om de progressiva islamska idéströmningarna och hur dessa möjliggör och befrämjar en muslimsk identitet innebärande att vara bärare av en progressiv, dynamisk och traditionell idétradition som är relevant för ett modernt liv.

Boken rymmer också ett väsentligt

avsnitt om muslimer som lever och verkar i icke-muslimska länder. Här leds läsaren in i en blommande mångfaldsbeskrivning som så starkt visar på det absurda i den förenklade kategoriseringen ”muslim”. Inga av gängse fördomar mot muslimer kan överleva denna insiktsvinnande läsning. Och Fazlhashemi påpekar också att det inte är bara interna muslimska uppgörelser som behöver slutföras utan också en västerländsk mentalitetsförändring. Självbilderna i väst behöver också revideras. Människor med muslimsk identitet måste tillerkännas lika individuella rättigheter och skyldigheter, ska inte diskrimineras och den utbredda islamofobin i många länder måste bekämpas. I många europeiska länder blåser idag nationalismens vindar med trångsynthet och intolerans. Danmark, Mohammedkarikatyrerna och Jyllandsposten blir föremål för en något mer detaljerad granskning.

Yttrandefrihet

I en diskussion om yttrandefrihetens och religionsfrihetens gränser säger Fazlhashemi att ”Försvare av dessa friheter måste inse att respekten för dessa okränkbara friheter och principer är oförenlig med främlingsfientliga och rasistiska påhopp samt offentlig mobbning av och hets mot kulturella och religiösa grupper.” Och avslutningsvis vilar ett försynt formulerat förslag eller uppmaning till muslimer i Europa att ikläda sig en aktiv medborgarlig roll, som påminner om den svarta medborgarrättsrörelsen i USA; att ”genom civilsamhällets institutioner och demokratiska metoder vidta rättsliga åtgärder, föra debatter, arbeta med opinionsbildning, driva kampanjer, bilda intresse- och lobbygrupper och så vidare för att motarbeta främlingsfientlighet, rasism, diskriminering och andra påhopp som kamoufleras under yttrandefrihetens eller den konstnärliga frihetens täckmantel.”

Läs denna bok och begrunda innehållet. Bekämpa islamofobin och bygg upp en insiktsfull kunskap om islam och muslimerna. ■

Köp boken *Vems islam* i SAKs butik på nätet www.sak.se. Se också tidningens baksida.